

Miroslav Navrátil – design pro každého

Jen málokterý designér má tu výsadu, že jeho produkt zasáhne celoplošně uživatele nějakého regionu. Dovolují si tvrdit, že jedním z nich je Miroslav Navrátil. Toto jméno zřejmě mnohým nic neřekne, produkt ano. Navrhl totiž tramvajovou sedačku.

Autor: doc. Ing. arch. Ludvika Kanická, CSc.
Lesnická a dřevařská fakulta
Mendelovy univerzity v Brně
Kontakt: kanicka@mendelu.cz
Foto: autorka a archiv Moravské galerie

T3, nejmodernější tramvaj své doby vyrobená za použití nových materiálů (plastů a sklolaminátu), byla poprvé představena veřejnosti v roce 1960 na brněnském veletrhu a v roce 1962 nasazena do provozu na pražské lince č. 4. Do konce roku dodal národní podnik ČKD Praha, závod Tatra Smíchov Dopravnímu podniku 70 kusů a z Prahy se tramvaj záhy přesunula i do ostatních československých měst.

Tramvajové laminátové sedačky

Tramvajové laminátové sedačky se voze objevily ale až v roce 1964. Příští rok

tedy budou slavit půlstoletí své služby uživatelům. Počet vyrobených cca 14 000 kusů tramvají řadí známý socialistický podnik ČKD Praha na první místo světové produkce tramvají. Nepřehlédnutelný produkt socialistického designu brzdí ještě dnes mnohá města nejen zemí bývalého východního bloku.

Tramvajovou sedačku lze bez uzardění označit za designový evergreen nebo ikonu socialismu. Oválný průřez mezi opěrákem a sedákem subtilní skořepiny je charakteristický stejně jako hravá kombinace červené a šedé barvy, která do technického interiéru vnáší dobrou náladu. Nezničitelný sklolaminát odolává na rozdíl od současných čalouněných produktů lépe útokům vandalů a dobře se udržuje. I když je sedačka určena ke krátkodobému použití, umožňuje příjemné sezení.

Bohužel jsem nezjistila detaily okolností, za kterých byl Miroslav Navrátil pověřen vyzorováním tramvajové sedačky, jedno

je však zřejmě jisté. Nechal se inspirovat svojí „plastovou montovatelnou židlí“ navrženou koncem 50. let pro podnik Vertex Litomyšl. Červená sklolaminátová skořepina sedáku této židle totiž tramvajovou sedačku silně připomíná.

Padesátá a šedesátá léta byla i v naší zemi obdobím experimentování s novými materiály. Podobnost se světově proslulým produktem manželů Eamesových, kteří svoji plastovou židli vystavili už v roce 1950 na výstavě soutěže „Design nábytku s nízkými finančními náklady“, kterou vyhlásilo newyorské Muzeum moderního umění, je zřejmá na první pohled. Použitím sklolaminátu zúročili američtí designéři jako jedni z prvních výsledky válečného výzkumu ve prospěch civilního obyvatelstva.

Dnes se můžeme jen dohadovat, jakým způsobem pronikaly informace o nových materiálech a technologiích přes železnou oponu. Určitě sehrálo svůj význam brněnské informační středisko

Židle se sklolaminátovým sedákem a drátěnou podnoží, Vertex Litomyšl, 1959

Přisunovací servírovací stůl pro byt Zdeňka Plesníka, 1949–1952

Ratanové křeslo z bytu Zdeňka Plesníka, 1949–1953, křeslo bylo v roce 1956 ve VNP upraveno pro sériovou výrobu

Židle, Bukóza Vranov nad Topľou, dřevěná lamela, překližka, kovový drát, 1970–90

Židle, Bukóza Vranov nad Topľou, bukové dřevo, lamela, překližka, lisování, vruty, lak, 1980–90

Křeslo pro trienále v Miláně, n.p. Český nábytek, sklolaminát, pryž, čalounění, bukové dřevo, drát, 1959

(knihovna) v rámci podniku VNP (Vývoj nábytkářského průmyslu), který nejenom pro pracovníky státních nábytkářských gigantů zpracovával rešerše ze zahraniční odborné literatury. Miroslav Navrátil (1913–1999) byl totiž významným členem jeho návrhářského ateliéru. Jeho realizace se vyznačovaly tvarovou i technologickou dokonalostí. Navrátilova lamelová křesla a židle patří k nejlepším produktům československého designu 2. poloviny 20. století.

Spolupráce se Zdeňkem Plesníkem

Zvláštní kapitolou Navrátilovy kreativity je spolupráce s architektem Zdeňkem Plesníkem. Pojilo je přátelství, zaujetí pro práci a úcta k materiálu. Prioritu však měla vždy funkčnost daného produktu. Díky tomu se nebáli vytvořit progresivní návrhy na úrovni děl tehdejších světových architektů a designérů, jako byli právě Charles a Ray Eamesovi, Alvar Aalto nebo Eero Saarinen. Společně navrhli už v roce 1949 interiér pro byt Zdeňka Plesníka. Inspirovali se přitom americkou tvorbou i sever-

ským designem. Vedle světlé barevnosti a obličejů tvarů vyjadřuje jejich dílo důraz na kvalitu zpracování i materiál, přičemž se nebojí experimentovat s lamelami a umělohmotnými fóliemi z Fatry Napajedla, ze kterých vytvořili výplň rámové konstrukce skříní. Vtipné je i jednoduché přestavení křesla z ohybaných lamel na lůžko pomocí systému kolíků.

Výstava

Výsledky práce tvůrčího týmu architekta a designéra přiblížila veřejnosti výstava Miroslav Navrátil – Zdeňk Plesník – po stopách moderny. Byla to letošní akce brněnské Jurkovičovy vily. Ambicí výstavy bylo také zvýšení prestiže významného brněnského architektonického skvostu, který spravuje Moravská galerie, představováním významných osobností české architektury a designu. Využívá proto přijímací salón vily, kde byla Dušanem Jurkovičem ještě před zprovozněním objektu uspořádána Výstava architektury a uměleckého průmyslu. Majitel vily chtěl na začátku minulého století touto formou předvést trendy v oblasti bydlení a architektury

a inspirovat tak veřejnost ke zlepšování svého domova. Tentokrát jsme mohli v prostoru přijímacího salónu obdivovat nábytek navržený pro Plesníkův byt (1949–1952). Ve druhém patře vily byly zase představeny některé Plesníkovy projekty, např. fotografie vil cestovatelů Zikmunda a Hanzelky, výrobního komplexu OP Prostějov, ale především křesla a židle navržené Miroslavem Navrátilem v rámci jeho působení ve VNP. Autorkou výstavy byla Martina Lehmannová. ■

Zdroje: Tiskové materiály výstavy Zdeňk Plesník a Miroslav Navrátil – po stopách moderny, Jurkovičova vila Brno
http://cs.wikipedia.org/wiki/Tatra_T3
<http://www.goethe.de/ins/cz>
<http://www.moravska-galerie.cz>

Obrázky dalších židlí a křesel Miroslava Navrátila najdete v pdf verzi článku na portálu

www.drevmag.com

v sekci HISTORIE

Griffwerk GmbH | Tel.: +420 603 180 378 | www.griffwerk.de

Židle, Vývoj nábytkářského průmyslu, lisovaná překližka, ohýbaná lamela, 1959

Židle, Vývoj nábytkářského průmyslu, bukové dřevo, čalounění, 1970

Židle, Bukóza Vranov nad Topľou, bukové dřevo, překližka, hliník, 1979

Skříň z bytu Zdeňka Plesníka s využitím plastové fólie, 1949–1952

Křeslo, VNP, sklolaminát, lamela, lisování, ohýbání, 1959

Křeslo, VNP, bukové dřevo, textilní popruhy, čalounění, 1976

Křeslo, VNP, dřevěná lamela, dubová dýha, čalounění, 1950–1960

